

Vatra Dornei, oraș în nord-estul României, județul Suceava, aparține provinciei istorice a Bucovinei de Sud. Vatra Dornei s-a aflat pe ruta comercială ce lega Transilvania de Moldova astfel că este vizitată de negustori evrei încă din secolele XIV – XV. Cu toate acestea, o prezență comunitară este certificată de documente doar la finalul secolului al XVII-lea, evreii devenind activi în industria forestieră. În 1774, localitatea trece sub autoritate austriacă iar un recensământ din acea perioadă semnaleză existența a 45 de evrei în oraș.

Populația evreiască a orașului crește constant, comunitatea numărând 494 de membri în 1880 (12,4%) și 1921 în 1910 (12,3%). Domeniile de activitate în care activau aceștia sunt strâns legate de cele două ramuri ce au determinat dezvoltarea orașului; industria lemnului și cea turistică, după descoperirea izvoarelor minerale, la sfârșitul secolului al XIX-lea. Astfel, pe lângă afaceri în domeniul forestier, evreii din Vatra Dornei sunt proprietari de restaurante, hoteluri, cafenele, bănci dar și medici, croitori, cizmari sau meșteșugari.

Până în 1896 când devine independentă, comunitatea din Vatra Dornei depinde administrativ de cea din Câmpulung.

La trecerea dintre secole, existau în localitate mai multe case de rugăciune iar la începutul secolului XX este construită în oraș o sinagogă. Comunitatea din Vatra Dornei avea o *Chevra Kadisha*, precum și instituțiile de asistență socială specifice.

La scurt timp după încheierea primului Congres Sionist (1897), este înființată în localitate prima organizație sionistă, sub conducerea lui Markus Retter. Ulterior, în deceniul trei al secolului XX, alte două organizații încep să funcționeze în localitate, *Poalei Zion* și *Mizrah Zion*.

În 1930, locuiau în Vatra Dornei 1737 evrei, reprezentând puțin peste 22% din populația totală. Situația evreilor din Vatra Dornei începe să se deterioreze în perioada interbelică și cu precădere după instaurarea guverului Goga-Cuza, în decembrie 1937. Ca toți evreii aflați sub autoritate românească și cei din Vatra Dornei au trebuit să suporte consecințele politicilor antisemite impuse de statul român.

În 1940, comunitatea evreiască din Vatra Dornei număra 2029 de membri, creșterea numerică fiind generată de sosirea unor refugiați din nordul Bucovinei, ocupat în iunie 1940 de Uniunea Sovietică.

În toamna aceluiași an, după instaurarea statului național-legionar, o nouă serie de acte legislative anti-evreiești diminuează în mare măsură participarea membrilor comunității la viața orașului. Abuzurile și jafurile comise de membrii Mișcării Legionare cu complicitatea autorităților locale sunt și ele tot mai dese. Este, de exemplu, documentat cazul lui Simion Landau și al lui S. Zimmet, librari din Vatra Dornei, cărora în noiembrie 1940 primăria le ridică dreptul de comercializare a cărților și rechizitelor școlare și îi obligă să predea această ramură a afacerii unor membri ai Gărzii de Fier.

În iulie 1941, câteva sute de evrei din satele din împrejurimi sunt evacuați la Vatra Dornei. Spre toamnă, o parte din evreii din localitate au fost declarați ostatici și concentrați într-o zonă închisă a orașului. Până în octombrie 1941, au fost utilizați, ca tot restul populației evreiești aflate sub autoritate românească, la muncă obligatorie.

Deportările au fost extrem de rapide, 2650 de evrei fiind deportați la 11 octombrie din Vatra Dornei, în două transporturi, ambele realizate în aceeași zi. Evreii au fost transportați cu trenul și, după ce au trecut prin mai multe serii de percheziții, au fost trecuți Nistrul către Moghilev la 17 sau 18 octombrie 1941. Asemănător tuturor evreilor ajunși în Transnistria la ordinul autorităților române, evreii din Vatra Dornei vor rămâne în ghetourile de dincolo de Nistru ceva mai mult de doi ani și jumătate, timp în care vor fi decimați de foame, frig și boli.

După încheierea acțiunilor de deportare, au mai rămas în Vatra Dornei 21 evrei considerați indispensabili economiei naționale. Mai puțin de jumătate dintre cei deportați s-au reîntors în 1944.

În 1947, locuiau în Vatra Dornei 1500 de evrei, majoritatea refugiați din zonele anexate după 1945 de Uniunea Sovietică. Cea mai mare parte a acestora a părăsit orașul în perioada comunistă, emigrând în Israel. Conform datelor oferite de recensământul populației din 2011, doar trei evrei mai trăiau în Vatra Dornei la data culegerii datelor.

Surse:

Andrei Corbea-Hoisie, „Vatra Dornei”, în *YIVO Encyclopedia of Jews in Eastern Europe*, http://www.yivoencyclopedia.org/article.aspx/Vatra_Dornei

Jean Ancel, *Contribuții la istoria României. Problema evreiască, 1933-1944*, volumul 1, partea a II-a, București, Editura Hasefer, 2001, pp. 279, 281-283, 292-293.

H. Sternberg, „Dorna-Watra”, în Hugo Gold (ed.), *Geschichte der Juden in der Bukowina*, vol. 2, Tel Aviv, 1962, pp. 82-84.

Matatias Carp, *Cartea neagră*, volumul 1, București, Editura Diogene, 1996, p. 135.

Shmuel Spector, Geoffrey Wigoder (eds.), *The Encyclopedia of Jewish Life. Before and During the Holocaust*, vol. 3, Seredina-Buza – Z, New York, New York University Press, 2001, p. 1379.

Yehouda Marton, „Vatra Dornei”, în Fred Skolnik, Michael Berenbaum (eds.), *Encyclopedia Judaica*, vol. 20, Detroit, Thomson Gale/ Jerusalem: Keter Publishing House, 2007, p. 486.

Recensământul general al populației României, volumul 2: Neam, limbă maternă, religie, București, Imprimeria Națională, 1938.

[Ana Bărbulescu]